

SPROG & SAMFUND

Nyt fra
Modersmål-Selskabet
30. årgang nr. 1
Marts 2012

**Indhold: Modersmål-Dagen 3 · Slang og etik 6 · Nye bøger 9 · Mange slags dansk 10
Melodien i sproget 12 · Debat 14 · Svensk bestyrelsesmedlem 15 · Invitation 16**

Slang

Mens Folketingets politikere diskuterer den hårde tone i spørgetimernes debat uden samtidig at foreslå en trængselsafgift på klicheerne, ser Sprog&Samfund i dette nummer på bl.a. slang – de farverige, ofte vulgære, ikke sjældent humoristiske gloser, som nogle anvender ubevidst, andre med ildhu. Tidlige ordbøger om slang censurerede kraftigt i stødende ord og udtryk, men også her flyttes grænserne, og slang er under alle omstændigheder en sproglig subkultur med meget andet end et righoldigt sortiment fra det latrinære overdrev. Ordbogsredaktør Torben Christiansen har under den etiske synsvinkel skrevet en artikel til bladet om sine kriterier for at redigere en slangordbog. Som han skriver: „I selve det, at en person vælger at udtrykke sig med slang, ligger, at man gør sig umage med at udtrykke sig fængende. Således vægter man sprogets ekspressive funktion, og dette kan minde om kunstens æstetiske dimension.“

Ords brug og virkning er emnet for Etisk Råds aktuelle påmindelse til sundhedssektoren om at være bevidst med det sprog, der anvendes over for patienter og pårørende. Det var emnet på Modersmål-Dagen, som Selskabet markerede med et debatmøde, hvor professor Anne-Marie Mai (billedet) redegjorde for rådets tanker. Henrik Munck refererer fra mødet. Desuden henledes opmærksomheden på indkaldelse til generalforsamling, hvor hovedemnet bliver en debat mellem Språkförsvarets Arne Rubensson og Dansk Sprognævns direktør Sabine Kirchmeier-Andersen om den sproglov, svenskerne fik og danskerne ikke fik.

M.B.

SPROG & SAMFUND

er medlemsblad for Modersmål-Selskabet og udsendes i 4 numre årligt.

Oplag: 800 eksemplarer.

BLADUDVALG:

Henrik Munck (formand)
Ingrid Carlsen, Adam Hyllested,
Jørgen Christian Wind Nielsen

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Michael Blædel
Lyngfeldtsvej 17,
3300 Frederiksværk
tlf. 47 74 62 61
michael@blaedel.dk

LAYOUT:

Martin Sand Pæevatalu

REPRO OG TRYK:

Clausen grafik
ISSN 0108-433 X

Artikler, der offentliggøres i Sprog & Samfund, tegner ikke nødvendigvis Selskabets holdning. Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Modersmål-Selskabet har til formål at virke for bevarelse og udvikling af modersmålet som en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre. Dette tilstræbes ved:

1. At vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – med respekt for dialekterne
2. At formidle kendskab til forskning og uddannelse vedrørende det danske sprog.

Medlemskontingent er 225 kr. årligt, for uddannelsessøgende og pensionister 150 kr. (Portogebyr – udlandet: 50 kr.)

Giro (netbank: reg.nr. 9570) kt.nr. 667 6901
CVR-nr. 7682-4215

Bank: reg.nr. 7853, kontonr. 103 5729

Hjemmeside: www.modersmaalselskabet.dk
Facebook: Modersmål-Selskabet

MODERSMÅL-SELSKABETS BESTYRELSE:

FORMAND:

Translatør, cand. interpret.
Jørgen Christian Wind Nielsen,
Mylius Erichsens Allé 27, 2900 Hellerup,
tlf. 3962 2720, e-post: jcn@modersmaalselskabet.dk

NÆSTFORMAND:

Cand.oecon. Henrik Munck,
tlf. 4495 2243, e-post: hm@modersmaalselskabet.dk

KASSERER:

Cand.stat. Kirsten Fenger,
Skandrups Allé 37, Hareskov, 3500 Værløse,
tlf. 4498 1650, e-post: kf@modersmaalselskabet.dk

ØVRIGE BESTYRELSE:

Dr. theol. Georg S. Adamsen,
tlf. 4058 8045, e-post: gsa@modersmaalselskabet.dk

Cand.mag. Katrine Bøgh Brixen,
tlf. 2065 8988, e-post: kbb@modersmaalselskabet.dk

Kontorassistent Ingrid Carlsen,
tlf. 6095 8802, e-post: ic@modersmaalselskabet.dk

Mag.art. Adam Hyllested,
tlf. 3537 7730, e-post: adamh@modersmaalselskabet.dk

Cand.mag. Gerda Thastum Leffers,
tlf. 4585 7644, e-post: gtl@modersmaalselskabet.dk

Seminarielektor Claus Tilling,
tlf. 3828 6648, e-post: ct@modersmaalselskabet.dk

SUPPLEANTER TIL BESTYRELSEN:

Astrid Berg-Sonne,
tlf. 3961 1912, e-post: cloemsonne@webspeed.dk

Lektor Niels Bjerring
tlf. 3871 1790

Adresseændringer bedes meddelt til sekretariatet.

MODERSMÅL-SELSKABETS SEKRETARIAT:

Pia Wind
tlf. 2621 6782, e-post: sek@modersmaalselskabet.dk

Om at tørre røven og stille træskoene

Henrik Munck refererer fra debatmødet om sprog og etik i sundhedssektoren

Det var lydhøre tilhørere til et velformuleret foredrag, som bidrog med overskriftens udtryk i deres sproglige oplevelser fra sundhedsvæsenet. Er det forkert, når en læge taler om at kunne tørre røven i beskrivelsen af en midaldrende patients funktionsevne? Eller bør man bruge et andet udtryk end at stille træskoene, når man fortæller pårørende om et familiemedlems død?

Professor Anne-Marie Mai fra Det Ethiske Råd og Modersmål-Selskabets formand Jørgen Christian Wind Nielsen havde begge glædet sig til debatmødet, der blev holdt på den internationale modersmålsdag den 21. februar. Formanden sagde i sin velkomst, at han så foredraget som en forlængelse af Selskabets årbog 2011 om metaforiske sprog billeder, mens professoren betragtede mødet som en forpremiere på den første officielle præsentation af debatoplægget om sprog og etik den 5. marts 2012.

Anne-Marie Mai er formand for den arbejdsgruppe under Det Ethiske Råd, som ønsker at skærpe opmærksomheden om brug af værdiladet sprog om etiske emner inden for sundhedssektoren. Hvilke etiske værdier bringer sproget med sig? Valg af betegnelser for patienter og behandlinger indeholder ofte en række tilsigtede eller utilsigtede medbetydninger. Arbejdsgruppen har haft mange diskussioner omkring afgrænsningen af emnet og har også indhentet bistand fra fagfolk, herunder sprogfolk som professorerne Jørn Lund og Christian Kock. Sidstnævnte havde kaldt det omvendt lommetyveri, når man ved anvendt sprog putter forudfattede meninger i folks lommer fx i forbindelse med debatten om aktiv dødshjælp.

Arbejdsgruppen har valgt at begrænse sig til fem områder: Overvægt, Graviditet, Psykisk sygdom, Aktiv dødshjælp og Kronisk sygdom, og inden for disse områder at koncentrere diskussionen omkring enkeltord.

Som eksempel nævntes, om voksne med BMI over gennemsnittet skal betegnes som fede, overvægtige, adipøse eller tykke? Ordet fed er efterhånden så negativt ladet, at bl.a. Sundhedsstyrelsen søger at undgå ordet og i stedet taler om at vinde på sundhedskontoen gennem vægttab. Sundhedsstyrelsen blev i det hele

taget rost for sin bevidsthed omkring sin sprogbrug. Som eksempel nævntes pjecen om „Sunde børn 2011“ beregnet til vordende forældre. Men det var ikke uproblematisk, når pjecen gav mange påbud: „husk“ – „tænk“ – „gør“, for det kunne give indtryk af en statslig supermor med deraf følgende frygt for utilstrækkelighed blandt de nye mødre og fædre.

Ikke mindst diskussionen omkring begrebet aktiv dødshjælp har vist, hvor svært det er at begrænse debatten til ordvalget og ikke sagen. Alternative ord var Medlidenhedsdrab, Drab på begæring og Eutanasi, men Medlidenhedsdrab kan opfattes som en formynderisk „hjælp“ til en uheldbredeligt syg som afslutning på livet, Drab på begæring er straffelovens officielle sprogbrug, og ordet Eutanasi er belastet af, at det brugtes om nazisternes udryddelse af handicappede. En læge i udvalget følte direkte ubehag ved betegnelsen aktiv dødshjælp, fordi hun som læge netop var uddannet til at bevare liv.

Anne-Marie Mais oplæg affødte en livlig debat, hvor både hun selv og tilhørerne kunne henvise til oplevelser, hvor sundhedspersonalets sprogbrug havde været misvisende eller direkte stødende. Fx hvor påførende efter at have taget

Sprog og etik

Sprog som etisk udfordring i sundhedssektoren

afsked med deres afdøde blev spurgt, om det havde været en god oplevelse (i stedet for at sige fx et smukt farvel), eller når vordende forældre på vej til scanning af fosteret blev ønsket held og lykke. Sundhedssektoren er præget af stærke oplevelser med liv og død, hvor den enkelte føler sig usikker, men samtidig er følsom over for det sagte. I disse situationer må det forventes, at sundhedspersonalet optræder professionelt og etisk bevidst.

Det er ikke arbejdsgruppens hensigt at optræde som sprogpoliti med udvælgelse af de rigtige ord, men derimod at skabe en debat om, hvordan ordene virker, og dermed være med til at henlede sundhedspersonalets opmærksomhed på ordenes etiske side. En læge blandt tilhørerne gjorde opmærksom på, at alle nu via hjemmesiden

www.sundhed.dk kan få adgang til at læse deres lægejournal, hvilket giver øget opmærksomhed omkring sprogbugen. Andre efterlyste en øget indsats for at modarbejde eksisterende misforståelser omkring sygdomme og diagnoser i stedet for blot at søge efter andre og nye ord. Diskussionen strejfede den udbredte tendens til at vælge nye ord – den døve er hørehandicappet, en

Adipositasforeningen

”Du er ikke alene”

”Du kommer videre sammen med andre”

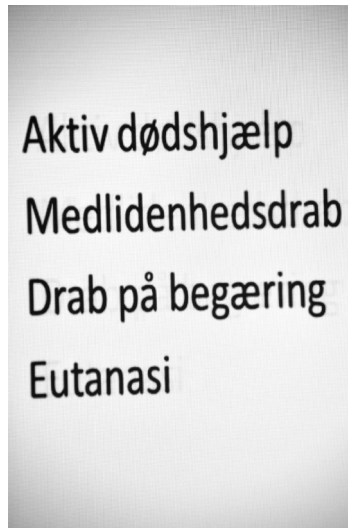
”Du er IKKE syg eller en belastning
men det er DIT EGET ANSVAR”

- At bryde de overvægtiges isolation og nedbryde tabuer og fordomme.
- At fjerne diskrimination og mobning i skoler og på arbejdspladser.

hjemmehjælper er en so-su-assistent, en skraldemand er en renovationsarbejder etc. Er samfundet blevet for forfinet eller akademiseret?

Anna-Marie Mai takkede for debatten og fortalte, at den allerede havde været i gang i rådet, hvor der både var tilhængere og modstandere af at tage emnet op, for hvad skulle det føre til? Men det var simpelthen arbejdsgruppens ønske at skabe opmærksomhed om ordenes brug og deres virkning. Sproget bliver til og ændrer sig gennem vores indbyrdes brug af det, og derfor er det også os selv, der må være opmærksomme på, hvordan ordene påvirker os og vore omgivelser. Det er arbejdsgruppens håb, at debatten vil afspejle sig i det allerede igangværende undervisning i sprogets etiske sider inden for sundhedspersonalets uddannelser.

Arbejdsgruppens debatoplæg er skudt i gang med en kronik den 5. marts og samtidig med oplæg på Det Etske Råds hjemmeside www.etiskraad.dk

med eksempler på valgte ord i konkrete situationer fra vugge til grav. I håbet om også at få de unge i tale forsøger arbejdsgruppen sig med en App. Parallelt med hjemmesiden vil man her forsøge at få brugerne til at vælge de ord, som de selv ville bruge, eller bidrage med andre betegnelser, formuleringer eller egne refleksioner. Det vil også være muligt at indsende fotos af tekster og skilte. Ifølge planen vil arbejdsgruppen senere udsende debatmaterialet i en ny version, hvori også de modtagne svar vil blive indarbejdet. På dette grundlag vil der blive taget kontakt til undervisere på sundhedsuddannelserne og videregående sproguddannelser i håbet om, at de kan anvende applikationen

som del af et debatforløb om etik og sprog i deres undervisning.

Foto: Kaj Gøgsig

Åben mikrofon

Mange medlemmer af Modersmål-Selskabet har kreative evner og talenter. Derfor har bestyrelsen drøftet muligheden for at lave et medlemsarrangement, hvor det er medlemmerne, der kommer til orde. Skriver du digte, er du god til højtlesning eller til at fortælle historier og anekdoter, kan du spille på et instrument, synge, tage billeder, lave film eller andet? Og har du lyst til at optræde med det for andre medlemmer af Modersmål-Selskabet? Så send en mail eller et brev til formanden og skriv lidt om, hvad du gerne vil vise.

Vi har endnu ikke besluttet, hvorvidt vi gennemfører et arrangement. Det kommer helt an på, hvilke muligheder der byder sig. Hvis vi gennemfører det, vil det være et eksperiment, der vil blive grundigt evalueret, inden vi eventuelt gentager succesen.

Bestyrelsen hører også gerne fra medlemmer, der måske vil medvirke til at lave et arrangement i Aarhus.

Med venlig hilsen
Bestyrelsen

Etik i ordbogspraksis

AF TORBEN CHRISTIANSEN

Hvad stiller man som ordbogsforfatter op med stødende ord? I dag medtager man dem normalt som opslagsord, hvis de opfylder kriterierne for at komme med i ordbogen. Dette er udtryk for en deskriptiv holdning til sprogets ord og udtryk. Intet menneskeligt kan vel være en humanist fremmed?

I tidligere tiders ordbøger skete det imidlertid, at man udelod stødende ord – ifølge det såkaldte akademiprincip. Professor Viggo Fausbøll, der under pseudonymet V. Kristiansen udgav den første danske slangordbog, *Bidrag til en Ordbog over Gadesproget og saakaldt Daglig Tale* (1. udg., 1866), udelod helt skældsord og „alt hvad der hører ind under det liderliges område“. Enkelte ømtålelige ord som *fjert* og *pis* og de tilhørende forklaringer er for en sikkerheds skyld sat med græske bogstaver, så de kun kan læses af de lærde: φιερτ' εν υινδ, σμυ μεδ εν λυδ ολιππες υδ αφ ενδεταρμεν', πισσε 'λαδε υανδετ'.

Kaj Bom, dansk slangudforsknings grand old man, skrev i en bramfri tone, men med et vist mål af charmerende blufærdighed for at undgå de alt for direkte forklaringer. Således i *Mere om slang* (1950): „I velordnede ægteskaber er visse dage foretrukne til nydelse av ægteskabets glæder: de såkaldte *kone-aftener* eller *K o n e d a g e*.“

I dag hejser ordbogsredaktørerne ofte advarselstegn i form af etiketter med „vulgært“, „stødende“, „nedsættende“. I *Norsk slangordbok* (2008) skriver forfatteren, Tone Tryti, i en generel advarsel, at hun overvejede „å luke ut de mest uhumske ordene, bl.a. sjikanøse betegnelser på homofile menn, innvandrere og kvinner“. Efter nærmere overvejelse lod hun dem stå, men gør det klart, at hun registrerer ord, der benyttes, men ikke anbefaler dem.

I denne artikel vil jeg fortælle, hvordan jeg har forholdt mig til etiske aspekter ved redigeringen af ord og udtryk til en ordbog over dansk slang og dagligsprog. Ordbogen indeholder med en faglig betegnelse 'ufor-

mel sprogbrug', dvs. sprogbrug med en stilværdi, der ligger under neutral stil, eksempelvis: *kradse af* over for det neutrale *dø* og i højere stil *afgå ved døden*.

Da det er meget individuelt, hvilken stilværdi den enkelte sprogbruger forbinder med ord og udtryk, har jeg givet afkald på karakteriserende stiletiketter. Dermed fremstår stødende betegnelser uden advarselstegn. Og da kan man godt tænke, at man ikke altid er stolt af sit modersmål, og at det ikke rigtig holder, hvad Grundtvig skrev i „Langt højere bjerge så vide på jord“:

„Og træffer vort modersmål ej på et hår,
det smelter dog mere, end fremmedes slår.“

Sproget kan slå – det ved enhver. På nettet kan man se diskussioner bevæge sig op i det røde felt på nul komma fem. Der er en udpræget mangel på etiketter og almindelig pli, bl.a. fordi udvekslingerne foregår anonymt mellem adskilte personer.

I min ordbog over slang og dagligsprog er alle betydninger forsynet med autentiske citater, og der er dermed rig mulighed for at lade forfatterens egne sym- og antipatier præge citatvalget. Min holdning har været, at det skal være en venlig ordbog præget af humor og sprogligt og mentalt overskud, ligesom det gælder for megen slang.

I slang er alle former for humør repræsenteret, og den kan uddele drøje hug og være præget af surhed. Men i selve det, at en person vælger at udtrykke sig med slang, ligger, at man gør sig umage med at udtrykke sig fængende. Således vægter man sprogets ekspressive funktion, og dette kan minde om kunstens æstetiske dimension.

Jeg har valgt – så vidt muligt – at opløde negativitet med citater, der

- vender tingene på hovedet ved at se dem fra en overraskende synsvinkel,
- diskuterer sprogbrug eller
- nævner synonymer (en art metatekst).

Her følger et par eksempler på valgte citater; kun enkelte definitioner er medtaget i nærværende artikel:

Den rådne banan

(geogr., økon.) de økonomisk relativt tilbagestående dele af Danmark: Nordjylland, Vestjylland, de sydligste dele af Jylland og Øerne samt Bornholm citat: Mand og mand imellem siger vi med et grumt smil, at København ligger i Svensk Congo [Sjælland], og når vi tager hjem fra hovedstadens larm og os til den friske gylleluft i vores del af den rådne banan, synes vi, at det godt nok er synd for københavnere, at de må blive tilbage. (www.jp.dk 2009).

Spasser

Citat: En spastiker bliver fx kaldt en spasser, men der er mennesker der mener at det er nedsættende og diskriminerende. (www.dhf-net.dk 2003).

Til dommedag

Citat: Vi kan diskutere til dommedag. Diskussionen om det er ret og rimeligt at bruge ordet +spasser* i det offentlige rum, er som at diskutere religion. (www.handicapportalen.dk 2008).

Navne på ikke-offentlige personer er anonymiseret ved omtale af forbrydelser, druk o.l., og for at forhindre, at en personomtale står i en uetisk sammenhæng i ordbogen:

kæp i øret

Citat: Kæp i øret. Der er stadig lidt rester af den medbragte polske pølse og brød, men vodkaen er drukket, glassene er tømt og NN er løbet tør for energi. (Politiken 30.4.2006).

olde

Citat: Vor altid elskede hustru, mor, svigermor, momse og olde NN. (Politiken 4.4.2006).

Selv om de fleste sproglige tabuer er forsvundet, er der stadig ømtålelige områder som sygdom, handicap, alderdom, død, seksualitet, toiletaktiviteter, nationalitet og „fremmede“ personer. Indvandrere omtales bl.a. som bananplukkere, daddelplukkere,

Listen over dyrenavne brugt som skældsord er lang: abe, fnatmide, ged, hyæne, ko, nokkefår, pissemyre, so, stud, svin, torsk og mange flere. Enkelte bruges dog positivt, fx computerhaj, strandløve, ørn. – Tegning af Jørn Villumsen, Politiken 13.3.2005.

kamelklappere og perkere. Her følger et par af de udvalgte citater:

bananplukker

Citat: Når man nærmer sig de halvfjerds, giver det generelt carte blanche til, at man kan udgyde hvad som helst, gerne uden at kildeangive de statistikker, man hiver ud af ærmet, om bananplukkere der lever af bistand, som de stjæler fra gamle damer. (www.jangintberg.urbanblog.dk 2007).

Perker

Citat: „Det er et rigtig fedt kvarter [Tingbjerg i København]. Vi holder altid sammen, fordi vi kender hinanden her, både drankere, narkomaner, perkere og danskere.“ (Nyhedsavisen 18.8.2007).

Kikkerten kan også vendes den anden vej, mod det traditionelt danske, der sprogligt udtrykkes som leverpostej- og kartoffel-:

Leverpostejdanskere

(geogr.) gennemsnitlig, upåfaldende dansker, evt. i modsætning til indvandrer el. udlænding

Citat: Du skal være en meget mavesur leverpostejdansker for ikke at falde pladask for det næsten fire

timer lange indiske festfyrværkeri „Lagaan“. (www.bt.dk 2004).

Kartoffeldansk

som er traditionelt dansk af fx udseende el. adfærd
Citat: Folk jeg ikke engang kender siger „Konni-chawa“ eller „Nihao“ når jeg går forbi, jeg er hverken japaner eller kineser. Jeg finder det ærlig talt også irriterende at ældre mennesker altid skal slå mig bagi med deres stok, fordi jeg ikke er kartoffeldansk. (www.community.dr.dk 2009).

Lad os slutte med en opvisning af sprogligt overskud vedrørende geografisk oprindelse:

Sildeperker

(*geogr.*) bornholmer

citat: – Min far er fra Iran og min mor fra Bornholm, så jeg plejer at betegne mig selv som „halv perker, halv sildeperker“. (www.kristeligt-dagblad.dk 2002).

Slang er sprogligt krydderi, der kan gøre retten velsmagende, hvis der ikke pebres for kraftigt eller gnides salt i sår.

Torben Christiansen er cand. mag., ordbogsforfatter, freelancedaktør og korrekturlæser. Gennem en årrække forlagsredaktør på Munksgaard og Gyl-dendal, nu tilknyttet Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Foto: Nils Bjervig

Godt naboskab

I min studietid på Handelshøjskolen i København blev vi i engelskundervisningen introduceret for begrebet „false friends“, på dansk falske venner, altså ord, man genkender på udtrykket, som man tror man kender betydningen af, men som så i virkeligheden betyder noget andet. For eksempel actual, der ikke betyder aktuel. Vi kunne læse om dem i et lille hæfte, udgivet af Helge Schwarz i 1973. Nu har virksomheden Öresunds Översättningsbyrå taget tråden op og udsender ugentlig et morsomt, aktuelt eksempel fra medierne. Her er nogle smagsprøver:

Hest sprang ind i bil

Men hvad er problemet? På bloggen handler det jo om forkert oversatte svenske overskrifter, så hvad er der oversat forkert her i den danske sætning? Jo, det handler om ordet „sprang“, der ikke betyder dansk „sprang“. Når svenskerne „springer“, ja så hopper de ikke, men „løber“. Hesten løb altså ind i en bil.

Kunsten at finde gæs blandt lopper

Det virker umiddelbart som en umulig opgave at finde gæs blandt lopper. Det bør være betydeligt nemmere at finde lopper på gæs, men sådan står der i dag i Sydsvenska Dagbladet:

„Konsten att hitta gäss bland loppor“. Nu er spørgsmålet så, hvad svenskerne forstår ved denne underlige overskrift, som danskerne ikke forstår.

Jo, det kritiske ord er „loppor“. Det betyder ganske vist lopper ligesom på dansk, altså det lille blodsugende kryb, vi helst ikke vil have på os, men bruges her i en helt anden betydning. Det betegner nemlig også ting, der sælges på et loppemarked.

Nabosprogforståelse

Det fremføres ofte, at skandinaver får stadigt sværere ved at forstå hinandens sprog, og at det endnu engang skyldes det engelske sprogs negative indflydelse. Derfor er det godt, at der bliver gjort noget aktivt for at fremme nabosprogsforståelsen. Du kan finde flere eksempler på „dårlige venner“ på Öresunds Översättningsbyrås blog om svensk-dansk oversættelse, sprog og kultur, der også indeholder meget andet godt dansk/svensk stof:

<http://www.dansk-og-svensk.dk/>

God fornøjelse.

Jørgen Christian Wind Nielsen

Den danske lejlighedssang længe leve

AF HENRIK MUNCK

Tænk på slutningen af det 24. og sidste afsnit i tv-serien „Matador“! Her fejres sølvbryllup i 1947 hos Maude og Hans Christian i bankdirektørens hjem med deltagelse af alle medvirkende. Konsulinden har skrevet en sang „Femogtyve Aar er gaaet“ på melodien: „Sølvstænk i dit gyldne Haar“. Den omdelte sang er blevet mangfoldiggjort i maskinskrivningsbureauet hos Lauritz Jensen, der har forsynet den med en vignet og rettet et par af versfødderne. Og nu afsynges den samtidigt både omkring bordet, i køkkenet hos Laura og hjemme hos Agnes og Røde. Mon ikke alle kan nikke genkendende til traditionen med lejlighedssangen?

Filmmanden Ebbe Preisler opdagede, at ingen før havde skrevet historien om fænomenet lejlighedssange. Efter selv at have været aktiv sangskriver i mere end 40 år, besluttede han derfor at studere fænomenet lidt nærmere. Han er gået grundigt til værks, og efter fem års studier er det blevet til en vægtig (over 1 kg) og ambitiøs hyldest til lejlighedssangen med hele historien tilbage til vikingerne, et væld af sangeksempler fra både kendte og ukendte samt gode råd lige fra rim og melodier til fremtræden og sangskjulere.

De historiske studier fører frem til, at den private lejlighedssang er et enestående dansk fænomen. Traditionen findes i nogen grad i Norge, lidt i Sverige og ganske levende på Færøerne, i Island og i Grønland samt hos det danske mindretal i Syd-slesvig. Dette bekræftes i forordet af prins Henrik, hvor prinsgemalen fortæller om sin forundring, da han mødte den danske skik med at skrive og i fælles kor synge en sang digtet kun til begivenheden. Hjemme i Frankrig holdt man taler ved festlige lejligheder, men det lå fjernt at bryde ud i sang og utænkeligt at skrive ny tekst til en kendt melodi.

Blandt de mange nutidige forfattere, der privat dyrker lejlighedssangen, finder vi også Modersmål-Prismodtagere som Klaus Rifberg, Johannes Møllehave og Benny Andersen. Bogen rummer et helt kapitel med en samtale mellem Ebbe Preisler og Benny Andersen, hvori Benny afslører lidt

af sine skriveteknik og giver eksempler på egne private lejlighedssange. Han genfortæller også historien bag „Svantes lykkelige dag“, der er blevet en national klassiker. I 2009 bragte dagbladet Politiken en efterlysning af private lejlighedssange skrevet til netop denne melodi, og blandt de mere end 80 bidrag fra folk over hele landet var også et eksempel fra medlem af Modersmål-Selskabets bestyrelse Claus Tilling, som er gengivet i bogen.

Har lejlighedssangen en fremtid? Ebbe Preisler er bekymret. Yngre generationer kender ikke den danske sangskat, som de ældre har båret med sig. Fælles middage er ikke længere norm i alle samfundslag. Mit skrækscenarie er de færdigtrykte købesange. For år tilbage deltog jeg i en konfirmationsfest, hvor mange ønskede at bidrage med en omdelt sang. Men det lokale udbud må have været begrænset, for det kneb med at finde en passende grimasse, da den samme købesang blev omdelt for tredje gang!

Med sin bog har Ebbe Preisler råbt vagt i gevær. Den flotte bog med Klaus Albrechtsens festlige tegninger rummer timers underholdning gennem sine inspirerende eksempler iblandet gode råd og melodier illustreret gennem to cd'er. Gid den kunne inspirere fx skoler til at lade eleverne kreativt lege med sproget i egne sange på kendte melodier. Alle kan straks få smagsprøver ved at besøge bogens egen hjemmeside: www.omlidtersangenklar.dk, hvor Ebbe Preisler samtidig giver en opsang, nu da forårets konfirmationer nærmer sig, og lejlighedssangen forfattere spidser pennen: – Flyv højt, vor sang, på stærke vinger ...

Ebbe Preisler: Om lidt er sangen klar ... Den danske lejlighedssang fra Kingo til Rap. Med tegninger af Klaus Albrechtsen og melodier på 2 cd'er ved Hans Dal. Forlaget Vistoft 2011. 432 sider. 298 kr.

Om modersmålet som skolefag i dag

AF GEORG SØNDERGAARD

Det følgende bliver næppe så sagligt som det burde være. Det skyldes personlige oplevelser jeg har haft her for nylig. Anledningen var et møde på Odense Universitet om faget dansk sprog og litteratur, og debattens forløb kom bag på mange af de tilstedeværende. Problemet er at det fag som står for mange af os som et vigtigt element i vor nationale kulturarv har mistet den placering i undervisningen det har haft i snart to hundrede år.

På debatdagen om Danskfaget i fremtiden var opstillet en række hovedpunkter som man havde bedt en række deltagere om at give konkrete bud på:

- hvordan en nutidig danskundervisning kan strikkes sammen
- hvilke fordele/ulempes der kan være i forhold til at imødekomme de studerende/elevernes krav til undervisningens underholdningsværdi
- hvilke konsekvenser vores valg/fravalg i dag kan få for danskfaget fremover på alle niveauer.

Det var påfaldende at det var litteraturlærerne der havde arrangeret mødet og at der blandt oplægholderne ikke var nogen fra den sproglige afdeling. Blandt deltagerne skal specielt nævnes lektor Ulrik Lehrmann, professor Bo Hakon Jørgensen og Claus Ove Nielsen, næstformand i Dansk lærerforeningen. Grunden til mødet var ønsket om en ajourføring af danskstudiet på baggrund af en vis utilfredshed hos både studerende og lærere om fagets indhold. Meget kort kan det resumeres med Bo Hakon Jørgensens ord om at „De studerende gider ikke læse romaner, og de gider heller ikke læse digte“. Man kan med rette spørge hvad sådanne danskstuderende vil have kvalificeret sig til inden for faget dansk efter endt eksamen. Her skal også nævnes Claus Ove Nielsens teori om at faget vil „brække over i to dele“, en litterær del og en sproglig del. Derom senere

Dansk i folkeskolen

Den attitude over for tekster og tekstlæsning som ligger bag de danskstuderendes forhold til romaner og digte går tilbage til folkeskolen. Her grundlægges hos

mange en negativ holdning til alt skriftligt. Da vi gik i skole var mundtlig og skriftlig dansk en fast del af det ugentlige skema. Vi havde mindst én dansktimer hver dag. Det fag der en gang var en af hovedhjørnestene i skolens undervisning, er ved at blive overflødig. Da vi gik i skole, var mundtlig og skriftlig dansk en fast del af det ugentlige skema. Men efterhånden som mængden af emner og fag forøgedes, nedprioriteredes elevernes danskfærdigheder. På den måde er discipliner som læsning, højtlesning, skrivning, tegnsætning, genfortælling, referat, diktat, ganske enkelt fjernet med hård hånd. I de ældre klasser er det underforstået at det er noget alle kan, så derfor var det ikke så slemt at tage et par timer af det ugentlige timetal til andre formål. Dansk risikerer efterhånden at blive reduceret til et redskabsfag i de mindste klasser hvor børnene jo bliver nødt til at lære at læse og skrive. Og „skrive“ skal endda forstås på en bestemt måde. I nutiden er det jo ikke nødvendigt at bruge håndskrift. Allerede før de kommer i skole har børn i dag jo mobiltelefon eller iPad, og den kan jo bruges til små sms-beskeder eller billeder på Facebook. En kultur baseret på brug af taster og små symboler er afhængig af elektroniske medier på en iPad eller et andet af de mange små instrumenter som bliver mere og mere effektive samtidig med at de bliver mindre og mindre.

Børn og unge mennesker i nutiden har fået et forhold til tekster som er ukendt for os i den ældre generation. Og det til trods for at de læser talebøger i tegneserier og skriver sms'er som aldrig før. Men længere tekster kan de ikke klare. Resultatet er blevet en fremmedgørelse over for teksterne, ikke mindst de lidt ældre. Man konstaterer det i timerne hvor mange dansk lærere siger at eleverne – specielt i de større klasser – ganske enkelt ikke læser lektier til dansktimerne. Og når det gælder tekstlæsning er der en stor gruppe som aldrig lærer at læse ordentligt, dvs. *forstå* hvad de har læst. Jeg har talt med en tidligere dansk lærer som i en menneskealder havde undervist i de ældste klasser i folkeskolen. Hans løsning på problemet var at læse teksterne højt for eleverne „Så havde vi da i det mindste noget vi kunne snakke om“ som han sagde.

Dansk i gymnasiet

I gymnasiet var dansk tidligere afgørende for elevernes almene dannelse, ja almene viden overhovedet. Begge dele betragtes i dag af mange som håbløst gammeldags. I sin nye bog *Kreativitet – et spørgsmål om dannelse* hævder forfatteren, idehistoriker Lars Geer Hammershøj at de traditionelle kulturelle fag som dansk og historie i dag ikke er nøglen til dannelse. Ét for ét er de gamle fag indenfor humaniora jo blevet afskaffet. Først græsk, så latin, derefter tysk og historie. Hvornår kommer turen til dansk? Når man tænker på det gymnasium vi kender fra 1950'erne og 1960'erne, er det vanskeligt at se det positive i udviklingen. Når man ser Undervisningsministeriets beskrivelse af danskfaget fra 2005 og den måde man forestiller sig det praktiseret på, ser det jo yderst besnærende ud. Men i praksis er det langt mere kompliceret. Det ved jeg fra en af mine første studerende, Egon, som nu har mere end 25 års erfaring som dansklærer i gymnasiet. Nogle frygter at faget vil brække over i to dele, en litterær og en sproglig. Reformen har jo allerede flyttet en del af fokus fra litteratur til sprog (sprogbeskrivelse, retorik, argumentationsanalyse) og i lidt mindre grad medier. Medier er allerede et muligt valgfag. Litteraturfaget vil næppe komme til at hedde dansk litteratur (ligesom det heller ikke hedder dansk musik eller dansk billedkunst, men slet og ret musik og billedkunst).

Med hensyn til skriftlig dansk er ideen at ALLE skriftlige fags lærere skal forholde sig til formidlingsdimensionen (rette sprog) når de modtager opgavebesvarelser. Hvordan man forestiller sig at fx matematik- og biologilærere skal kunne kvalificere sig til at rette og kommentere opgavernes sproglige og formidlingsmæssige dimension har man ikke gjort sig klart. Det har kostet mange års kurser (og mange

artikler og lærebøger) at forbedre dansklærernes evner på det felt – uden at det kan siges at være blevet tilfredsstillende.

Og – som Egon siger – „Gymnasiaster skriver som de bedst kan inden for de selv-opfundne (af nogle dansklærere) genrer, og det gør de såmænd hverken meget bedre eller meget værre end de altid har gjort.“

Dansk på universitetet

Danskstudiet har altid været domineret af en overvældende interesse for litteratur. Uden at vide det tør jeg påstå at det er meget sjældent at nogen er begyndt at læse dansk primært af interesse for sproget. Det har man ikke simpelthen ikke haft forudsætninger for, da det har været et område som har været næsten overset i gymnasiet. For mit eget vedkommende kan jeg sige at jeg valgte faget med henblik på det skriftlige aspekt, en del af faget som viste sig at være fuldstændig uopdyrket i min studietid, men som i de forløbne 50 år har opnået en vis status.

I en artikel i Gymnasieskolen erklærer Jørn Lund sig enig med Erik Hansen i at eksamenskravene til danskstudiet er blevet sænket betydeligt. „Den sproglige dimension blev nedprioriteret med studieordningen fra 1968, der nedskrev kravene til sprogfærdigheder på universitetet. Man gjorde danskstudiet til et supermarked, hvor man kunne tage, hvad man ville.“ Også seminarierne og universiteterne bærer en del af skylden. „De danskstuderende ved universitetet prioriterer litteratur højere end sprog. Derfor er mange af dem ikke ordentligt inde i dansk sprog, når de selv skal ud og undervise. Det er ikke et spørgsmål om, at lærerne ikke gider. Det er spørgsmålet, om de overhovedet er i stand til det.“

Misstemning

De forfattere, der skal skrive dramaserier til TV2, beklager sig over de kompromiser, som kanalen tvinger dem til. Noget i kommunikationen synes ikke at være stemt af, for kanalchef Katrine Vogelsang besvarer kritikken i Politiken den 26. januar med: „Jeg tror, at der ikke har været *forventningsafstemt* grundigt nok.“ Ikke underligt, hvis forfatterne føler sig forstemt.

Red.

Lidt om sprogmelodi

AF OLE THAGE

Talesproget har en melodi, en sprogmelodi, individuelt karakteristisk og særpræget, og ofte går den i arv, så jeg må lide den tort at høre, at jeg i telefonen taler ligesom min søn. Sprogmelodien, med et finere ord *prosodien*, defineres præcist i *Gads Psykologi Leksikon* (2004) som „den komponent i talen, hvor mening formidles med variationer i stemmelejet, betoning, tempo, tryk og rytme“.

Vi har alle vores særlige talemelodi, der som i musiksproget kan stå i dur eller i mol, med afsæt i familien, i arbejdspladsen, i dialekter og i egnsproget, og sprogmelodien kan varieres på mangfoldige måder, bl.a. med forskellig styrke fra *pianissimo* til *fortissimo*; med større eller mindre fart på: fra *largo* til *prestissimo*; med gradvise tempoændringer, fx *accelerando*; og med præg af sindsstemningen, fx roligt, muntert, vredt eller klagende.

Sprogmelodien ændres med alderen, beherskes bedre og bedre i løbet af opvæksten – man lærer endda med stemmen at forstille sig – og i ældreårene svækkes den ofte i takt med en generel og tiltagende langsommelighed af motorikken; også stemmens styrke aftager sædvanligvis med alderen, og den kan tillige blive mere sprød, måske gnæggende.

Fra barnsben er vi vant til at tolke kendte stemmer og sindsstemningen bag dem; måske retter vi os efter budskabet, før øretæverne falder. På de stemmer, vi er fortrolige med, hører vi glæde, ophidselse, bekymring, dårligt humør eller sorg (så stemmen knækker over).

Mellem linjerne i 2. vers af Edvard Lembocks „Vort modersmål er dejligt“ fornemmer jeg betydningen af sprogets melodi:

Hun lægger os på læben hvert godt og kraftigt ord
til elskovs sagte bønner, til sejrns stolte kor;
er hjertet trangt af sorgen, og svulmer det af lyst,
hun skænker os tonen, som lette kan vort bryst.

og et talt kunstsprog som esperanto samt et robot-sprog forekommer umenneskeligt og utåleligt uden sprogmelodi.

Det talte sprog strømmer til os fra radio, tv og lydbøger. Stemmerne bag radioens nyhedsformidling og interviews er spændende at lytte til, med en Karl Bjarnhof, en Henning Skaarup i god erindring; i ti-menighederne er Kai Sellikens stemme min favorit. Radiointerviews fx med en kendt politiker kan ofte afsløre en usikkerhed eller begrænset troværdighed langt bedre end tilfældet er i et tv-interview, hvor seeren måske lader sig aflede af den yndige kvindelige interviewer eller af irrelevante detaljer i den interviewedes påklædning eller gestikuleren.

Lydbøgerne er en gave ikke blot til de svagtseende, men også til de mange bilister, der i timevis kører – og venter – på motorvejene; jeg har med glæde oplevet Bengt Burgs oplæsning af den danske udgave af Vincent Cronins *Napoleon Bonaparte*: roligt fortællende, faktuel, utæatralsk og alligevel ikke kedelig.

Det er skuespillerens kunst at *leve rollen* og ikke mindst med sprogmelodien give udtryk for rollepersonens karakter: pralende, hoven, indsmigrende, infam, nedladende, dominerende, truende, sjov og meget mere. Denne kunst stiller yderligere krav, når en skuespiller skal udfylde flere forskellige roller i samme forestilling. Og udtalen af blot et enkelt ord kan ske med et utal af nuancer, dvs. med mange forskellige sprogmelodier, som fx i Johan Ludvig Heibergs vaudeville *Nei*. Et skuespils regibemærkninger kan vejlede instruktøren og skuespilleren om en repliks betoning, men ofte må de to i forening finde frem til den mest egnede sprogmelodi for replikken. Denne sprogmelodi kan en udenlandsk instruktør, selv en Ingmar Bergman, savne øre for – det skete i 1980'erne, tror jeg det var, da han iscenesatte Molières *Fruentimmerskolen* på Det kgl. Teater; her gik en del af den danske sprogmelodi fløjten.

Med stor taknemmelighed husker jeg stadig fortidens store skuespillerstemmer, fx Poul Reumerts, Martin Hansens, Holger Gabrielsens, Thorkild Roses og Olaf Ussings. Men nyere stemmer sidder også fast i erindringen, og en Ole Ernsts evne til, med en stilfærdig sprogmelodi, at oplæse digte, er formidabel.

Sprogmelodien kan gå tabt

Sprogmelodien ændres midlertidigt ved sygdomme i luftvejene; den bliver snøvlende og hæst ved forkølelser, og sprogmelodien går tabt, når stemmebåndene ikke fungerer, fx efter strubekræft. Stemmen bliver spag ved smerter som hovedpine, et brækket ribben og ondt i maven, og tandproblemer kan ændre både udtalen og sprogmelodien.

Mere alvorlige ændringer af sprogmelodien sker ved nogle hjernesygdomme: ved Parkinsons sygdom bliver sproget gradvis mere og mere kedeligt, svagt, umoduleret og monotont, og det kan efterhånden blive svært, sommetider umuligt, at forstå. Efter en apopleksi i hjernens sprogområder kan der komme store problemer med sprogmelodien udover vanskeligheder med sprogformuleringen, og nogle patienter med dissemineret sklerose får en karakteristisk afbrudt, hakkende (i fagsprog „skanderet“) tale.

Døve går glip af de sproglige nuancer, også af sprogmelodien, og jeg kunne godt lide at vide, om sprogmelodi kan formidles til døve gennem tegnsproget. Det gætter jeg på, at den kan, men det sker vel især, når døvesproget suppleres med tolkens mimiske udtryk.

Mange „store“ stemmer fra fortid og nutid lader sig let hente frem af erindringen, netop på grund af deres sprogmelodi; det gælder fortællere som Karen Blixen, Poul Henningsen, Paul Bergsøe og Klaus

Rifbjerg, med særprægede stemmer og sprogmelodier, så det basker.

I 1970 var jeg i audiens hos Kong Frederik 9. for at takke for hans udnævnelse af mig til en overlægestilling på Rigshospitalet. Majestæten kvitterede for min tak med, på sit fyndige sømandssprog, noget nær staccato, at udtale: „Så vil jeg håbe / at De selv / og Deres patienter / får glæde af det.“ Kort og klart, kongeord! Samme staccatotendens spores hos hans ældste barnebarn, kronprins Frederik, hvis soldateruddannelse med kommandoer afgivet i korte og klare sætninger også kan have præget hans sprog.

Ole Thage er dr.med. og fhv. overlæge ved Rigshospitalets og Bispebjerg Hospitals neurologiske afdelinger. Har bl.a. bidraget med neurologiske artikler til Den Store Danske Encyklopædi, med redaktionen af *Forstå demens* (2004) og med oversættelsen til dansk af Vincent Cronins *Napoleon Bonaparte* (2006) og *Nero, en roman* (2011).

Birte Iversen

Birte Iversen, Selskabets tidligere sekretær, afgik ved døden i december 2011 efter kort tids sygdom. Da Selskabets aktiviteter var blevet for omfattende til con amore-løsninger, blev Birte Iversen ansat som sekretær i 2001 og fik hurtigt bragt orden i medlemskartotek og etableret faste procedurer med trykkeri. Med pålidelig ordenssans og et altid imødekomende væsen var Birte Iversen et værdifuldt bindeled mellem Selskabet og medlemmerne, og samarbejdet varede frem til 2009, da Birte Iversen ønskede at koncentrere kræfterne om sit omfattende lokalpolitiske arbejde for Det Konservative Folkeparti og som kasserer i European Union of Women. Birte Iversen blev 68 år.

Red.

Engelsk på alle universiteter?

AF JØRGEN CHRISTIAN WIND NIELSEN

Sprog er magt. De, der kontrollerer universiteternes sprog, har magt. De første universiteter i Europa havde latin som sprog. Så blev det tysk, så blev det dansk. I vore dage er der mange, der mener, at det skal være engelsk. Derfor bliver spørgsmålet om universiteternes sprog ved med at dukke op.

Det handler om skabelse af ny viden og om formidling heraf i uddannelserne og i medierne. Mange forskere på danske universiteter behersker i dag stort set kun engelsk som fremmedsprog. Al den viden, der er at hente i andre sprog og andre kulturer, er lukket land, medmindre det er oversat til engelsk. På længere sigt fører det til udhuling af kvaliteten af forskningen og dermed til en forringelse af det vidensgrundlag, vi skal leve af. Derfor er det vigtigt at fastholde dansk som uddannelses-, forsknings- og formidlingssprog, og at mange forskellige fremmedsprog kan finde anvendelse i uddannelsessektoren.

I forbindelse med valgkampen til Folketinget i efteråret 2011 gjorde den radikale folketingskandidat, nu folketingsmedlem, Sofie Carsten Nielsen, sig til talskvinde for engelsk på alle universiteter. Sofie Carsten Nielsen skriver i Information den 9. september 2011:

„De internationale forskere er mange steder sat uden for indflydelse, fordi arbejdet i de kollegiale organer såsom Akademisk Råd og samarbejdsudvalg fortsat foregår på dansk.“ ...

„Imens kæmper administrationerne en forgæves kamp med at få oversat hjemmesider, nyhedsbreve og tusindvis af interne dokumenter til engelsk. Dette er en umulig opgave, for vores otte universiteter er i dag blandt de største arbejdspladser i Danmark.“ ...

„Dette dobbeltarbejde kunne fjernes, hvis universiteterne havde modet til at indføre engelsk som koncernsprog, og Universitets- og Bygningsstyrelsen gjorde det samme i sin kommunikation med universiteterne.“ ...

„For det første må alle universiteter pålægges at indføre engelsk som koncernsprog. For det andet må universiteterne pålægges at udbyde alle fag på kandidat- og masteruddannelserne på engelsk i stedet for på dansk. Dette initiativ skal naturligvis følges op med midler, så universiteterne kan tilbyde alle ansatte og studerende intensiv engelskundervisning.“

Humanistisk forskning

I Politiken den 8. november fejrer David Budtz Pedersen og Frederik Stjernfelt, at humanistisk forskning klarer sig fint, fordi den publiceres på engelsk, et udtryk, de anvender synonymt med internationalt. Danske humanister publicerede i 2010 over 1.900 fagfællebedømte publikationer i danske og internationale tidsskrifter og bøger. For samfundsvidenskaberne var tallet 2.500 publikationer, for de teknisk-naturvidenskabelige discipliner cirka 7.500. Sprogstatistikken ser ud som følger:

Fordeling af forskningspublikationer på sprog og hovedområder

Opgørelsen omfatter bøger, bogbidrag og tidsskrift-artikler

Sprog	Dansk	Engelsk	Andet sprog
Humaniora	42,2 %	49,6 %	8,2 %
Samfundsvidenskab	38,9 %	58,4 %	2,7 %
Naturvidenskab	2,1 %	97,3 %	0,6 %
Sundhedsvidenskab	16,5 %	83,2 %	0,3 %
Alle hovedområder	15,9 %	82,5 %	1,6 %

Kilde: Forsknings- og Innovationsstyrelsen. Beregninger baseret på udtræk fra den bibliometriske forskningsindikator 2009.

Som det fremgår af tabellen er andelen på engelsk allerede meget høj, og andelen på „andre sprog“ meget lille. Naturligvis skal vi have uddannelse, forskning og formidling på engelsk på vores vide-

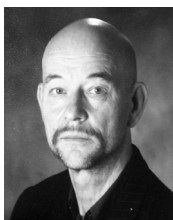
regående uddannelsesinstitutioner. Men hvorfor kun på engelsk.

Hvorfor ikke også på tysk, fransk og spansk? Det ville være rart med en undersøgelse, der går i dybden med, hvem der egentlig har mest gavn af alt det engelske. Modersmål-Selskabet har tidligere foreslået lovgivning om, at hovedsproget på universiteterne i Danmark er dansk. Og mange har foreslået vedtagelsen af en generel dansk sproglov som i de øvrige nordiske lande. Måske er det på tide at tage fat i disse sager igen.

Cand.merc.-uddannelse fra CBS dømt udansk

Indfødsretskontoret under Justitsministeriet har givet en kandidat fra CBS, Copenhagen Business School/Handelshøjskolen i København, afslag på dansk statsborgerskab. Begrundelsen var, at kandidatens cand.merc.-uddannelse i Finance and Strategic Management fra CBS ikke opfyldte betingelsen om, at uddannelsen skal være „af dansk karakter“. CBS' cand.merc. blev betragtet som udansk, fordi undervisning og eksaminer udelukkende er foregået på et andet sprog end dansk. CBS stiller sig uforstående og er gået ind i sagen.

Den svenske forbindelse

Foreningen Språkförsvaret og Modersmål-Selskabet har indgået en samarbejdsaftale for at styrke den fælles indsats for modersmålene. Konkret betyder det, at foreningerne har et fuldgældigt medlem i hinandens bestyrelser. Modersmål-Selskabet

har udpeget Jørgen Chr. Wind Nielsen og Språkförsvaret Arne Rubensson, der nedenfor præsenterer sig selv:

Född och uppväxt mitt i Norden, i Jämtland som 1645 tillfördes Sverige och därefter kastades mellan Norge/Danmark och Sverige, har en nordisk identitet alltid varit naturlig för mig. Det var också därför jag i min ungdom reste till Island för att lära mig isländska och uppleva ett annat nordiskt land, vilket i sin tur ledde till studier i nordiska språk i Uppsala. På så sätt kan jag väl hävda att ”det tredje benet” i Språkförsvaret, som handlar om att stärka språkförståelsen i de nordiska länderna, har en representant i mig. Jag är också utbildad ”Nordisk språkpilot” med uppgift att hjälpa andra lärare att undervisa svenska elever i grannspråk (norska och danska). Ett medlemskap i det danska modersmållsällskapet är därför både naturligt och en stor ära för mig.

Förutom mitt arbete som lärare vid en gymnasieskola i Stockholm har mina intressen för litteratur,

film och musik tagit en stor del av min tid i anspråk. Min orkester Hardda Ku/ Hardda Geit (Hälften ko och hälften get på min jämtländska dialekt) har gett ut ett antal skivor och gör fortfarande en del spelningar. En kort skådespelarkarriär innehåller bland annat, ”Joker” och ”Ronja Rövardotter”. I min litterära verksamhet har jag givit ut 3 romaner, en barnbok, en vinnande essä i en skandinavisk pristävling (Hug, Vinduet, BLM) ”Att söka Europa”, några skönlitterära noveller och ett antal debattartiklar. Att språkförsvaret också skulle utkomma med en antologi. ”Svenskan, ett språk att äga, älska och ära” var därför bara helt följdriktigt.

Den ökade anglifieringen av samhället och de allt sämre kunskaperna i att förstå norska och danska bland de svenska eleverna har länge bekymrat mig. Under ett antal år gick jag omkring med dåligt samvete för att jag inte gjorde någonting. Jag tog därför genast kontakt med Språkförsvaret när jag såg att det faktiskt redan fanns en sådan grupp. När jag blev medlem var vi 15 personer i nätverket. Förutom att med mejl och andra påstötningar (tummen upp och tummen ned) försöka påverka samhället ordnar vi också seminarier, medverkar i radio&Tv och samverkar med andra organisationer. I vår framtoning försöker vi också finna goda exempel och uppmuntra initiativ som stöder vår programidé.

POST**PP**

DANMARK

Modersmål-Selskabet indbyder til debatmøde og generalforsamling

Mandag den 14. maj kl. 17.00

i Møstings Hus, Andebakkesti 5 på Frederiksberg

(ved parkeringspladsen langs Smallegade
bag Frederiksberg Rådhus)

Sproglove og sprogpolitik

Arne Rubensson fra den svenske forening Språkförsvaret og **Sabine Kirchmeier-Andersen** fra Dansk Sprognævn vil fortælle om arbejdet med sproglove og sprogpolitik. Deres indlæg vil lægge op til debat i forsøget på at besvare det spørgsmål, som er naturligt at stille i et selskab, der arbejder for at bevare og udvikle det danske sprog: Hvorfor findes der en sproglov i alle vore nordiske nabolande, men ikke i Danmark?

Ordinær generalforsamling 2012

Efter debatmødet holdes ordinær generalforsamling med følgende dagsorden: 1. Valg af dirigent, 2. Bestyrelsens beretning, 3. Aflæggelse af revideret årsregnskab, 4. Fastsættelse af kontingent for det flg. kalenderår, 5. Indkomne forslag, 6. Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleanter, 7. Valg af revisor og revisorsuppleant og 8. Eventuelt.

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, må være kommet frem til formanden senest den 30. april.

I pausen mellem debatmødet og generalforsamlingen serveres en forfriskning.

Der er gratis adgang for alle interesserede.

Send din mail-adresse til Modersmål-Selskabet! Hvis du har fået en e-post-hilsen fra Modersmål-Selskabet, vil du vide, at vi allerede har din adresse. Men hvis du IKKE har fået hilsen, selv om du HAR internet, må du gerne snarest sende en e-post til sek@modersmaalselskabet.dk, så vi kan opdatere vores medlemsregister og spare både tid og penge ved at kommunikere pr. e-post.

Julekonkurrencen Find grønne ordbilleder i sidste nummer af Sprog & Samfund blev vundet af Elin Evelyn Albjerg i Svendborg, der nytårsdag blev udtrukket som vinder blandt de mange indsendte rigtige løsninger og efterfølgende har fået sin præmie, bogen Danske Talemåder tilsendt.

AFSENDER
MODERSMÅL-SELKABET
Wind
Mylius Erichsens Allé 27
2900 Hellerup

Returneres ved varig adresseændring

B